

με το τουρκόφωνο λαϊκό και έντεχνο θέατρο στη νησί της Αφροδίτης, ώστε να επιτευχθεί το ζητούμενο μιας συνολικής εικόνας. Ή είναι παράτολμο να υποθέσουμε πως Κύπριοι καρναζοζοπαίχτες έπαιξαν και για το ελληνόφωνο και για το τουρκόφωνο κοινό; Αλλά ας μην προτρέξουμε από αυτό το βήμα της υπέρβασης ίσως να απέχουμε ακόμα πολύ. Προς το παρόν πάντως διαθέτουμε τώρα δύο βάσιμες μονογραφίες για το ελληνόφωνο κυπριακό θέατρο έως την εισβολή του Αττίλα και αυτό δεν είναι λίγο.

ΒΑΛΤΕΡ ΠΟΥΧΝΕΡ

ΗΛΙΑΣ Α. ΤΟΥΜΑΣΑΤΟΣ

Ιππλάσιον – γκιάστρα. Άθλημα και θέαμα στα βενετοκρατούμενα Επτάνησα.
Ευρωπαϊκές ημέρες πολιτιστικής κληρονομιάς 2003 «Τόποι αθλητισμού – τόποι πολιτισμού» 26-28 Σεπτεμβρίου 2003, Κοργιαλένιο Ιστορικό και Λαογραφικό Μουσείο Αργοστολίου, με την υποστήριξη του Υπουργείου Πολιτισμού, Αργοστόλι 2003, 70σ., εικ., ISBN 960-90220-4-9.

Πρόκειται για ένα συμπαθητικό τομίδιο, που συγκροτήθηκε ως εκπαιδευτικό υλικό για την υλοποίηση εκπαιδευτικού προγράμματος με θέμα τις «έφιππες κονταρομαχίες στα βενετοκρατούμενα Επτάνησα», που πραγματοποιήθηκε τις ημέρες του παραπάνω εορτασμού. Αναψηλαφά ένα θέμα που με έχει απασχολήσει επανειλημμένως, σε μια ευρύτερη διάσταση, το κονταροχτύπημα μεταξύ κοινωνικής πραγματικότητας, λογοτεχνικού μοτίβου και θεατρικής παράστασης (Β. Πούχνερ: «Το κονταροχτύπημα στην Ελλάδα και στα Βαλκάνια. Από το πολεμικό αγώνισμα στη θεατρική παράσταση», *Βαλκανική Θεατρολογία. Δέκα μελετήματα για το θέατρο στην Ελλάδα και τις γειτονικές της χώρες*, Αθήνα 1994, σσ. 103-150)· βλ. τώρα τελευταία και τη διδακτορική διατριβή του Cristiano Luciani: *Των αρμάτων οι παραχές, τον έρωτα η εμπόρεση. L'amore e gli amori. Γκιάστρες στην ελληνική και ιταλική λογοτεχνία από το Μεσαίωνα έως το Μπαρόκ (14^{ος} – 17^{ος} αιώνες)*, διδ. διατρ. Αθήνα 2007.

Το βιβλιαράκι του Τουμασάτου είναι γραμμένο με ελαφρύ χέρι, όπως αρμόζει σ' ένα εγχειρίδιο που σκοπό έχει να τραβήξει το ενδιαφέρον των μαθητών. Ξεκινάει με ένα κεφάλαιο «Εισαγωγικά. Στα χρόνια της "Σερενίσσιμα"» (σσ. 13 εξ.), συνεχίζει με «Το μεσαιωνικό βίαιο κονταροχτύπημα (Τζούστρα, tournois, torneamento, τόνος)» (σσ. 15 εξ.), περιγράφοντας κατά Σπ. Θεοτόκη (1914) το βενετσιάνικο άθλημα. Ακολουθεί κεφάλαιο για τις «Πρώτες μαρτυρίες γκιάστρας στον ελληνικό χώρο (Βυζάντιο και Κρήτη)» (σσ. 19 εξ.), που αναφέρεται στο *Χρονικό των Μωρέως, τον Ερωτόκριτο*, την γκιάστρα των Χανίων 1594 κατά το ιταλικό ποίημα του Gian Carlo Persio (έχει εκδοθεί στο μεταξύ από τον Cr. Luciani, Gian Carlo Persio: *La nobilissima barriera della Canea. Poema cretese del 1594*. Introduzione, testo critico e commento a cura di Cristiano Luciani, Venezia 1994 βλ. *Παράβασις* 3, 2000, σσ. 344 εξ.), την *Ερωφίλη* και τον *Βασίλεα Ροδολίνο*. Μετά έρχεται το κεφάλαιο για τη «Γκιάστρα στα Επτάνησα» (σσ. 21 εξ.), που αναφέρεται αρχικά στην *Ενγένα*, προσθέτει στα γνωστά δεδομένα και μια έφιππη αιματηρή μονομαχία στην Κέρκυρα το 1594 (στην *ιταλική Ιστορία της Νήσου Κερκύρας* του Ανδρέα Μάρμορα 1672, έκδοση και μετάφραση Ι. Μάρμορα, Κέρκυρα 1902, σσ. 281-287). Το πέμπτο κεφάλαιο ασχολείται με το *correr all'anello*, το κάρφωμα του κρίκου, και την γκιάστρα του Σαρακηνού (*il mogò*), περιστεροφόμηνη φιγούρα, που αν δεν την πετυχαίνεις με το κοντάρι ακριβώς στη μέση, γυρίζει και δι-

νει στον αναβάτη ένα χτύπημα με τα τεράστια χέρια του στην πλάτη καθώς περνά: «Τα δύο νέα είδη γκιόστρας. 1. Η γκιόστρα του δαχτυλιδιού (giostra all' anello, corsa all' anello), 2. Η γκιόστρα του Σαρακηνού (Giostra della quintana, corsa alla quintana, Giostra del Saracino)» (σσ. 25 εξ.). Το επόμενο κεφάλαιο, «Η γκιόστρα σε Κέρκυρα, Κεφαλονιά και Ζάκυνθο» (σσ. 29 εξ.) αναφέρει τις γνωστές ιστορικές μαρτυρίες, ακόμα και για τις παρωδίες της giostra degl'arloti και της giostra dei stradiotti στην Κέρκυρα, ενώ ύστερα περνάμε στην Αγγλοκρατία: «Η γκιόστρα στα χρόνια της Αγγλοκρατίας και η εγκόλπωσή της στο λαϊκό θέατρο» (σσ. 35 εξ.), για τις μαρτυρίες το 1834/35 (βλ. τώρα και άλλες μαρτυρίες στο Β. Πούχρερ: «Νέες ειδήσεις για το κονταροχτύπημα (giostra) στα αγγλοκρατούμενα Επτάνησα», *Λαογραφία* 40, 2004-2006, σσ. 433-440) και την παράσταση του δεύτερου μέρους του *Ερωτόκριτου* στο Σκουλικιάδο. Ένας επίλογος (σ. 39) τοποθετεί το αγώνισμα σ' ένα ευρύτερο πλαίσιο. Ακολουθεί ακόμα το Παράρτημα 1 με σχετικά παραθέματα από την *Ερωφίλη*, την *Ευγένια* και τον *Ερωτόκριτο* καθώς και την Προκήρυξη Γκιόστρας από την Κέρκυρα της Αγγλοκρατίας (σσ. 43 εξ.) και το Παράρτημα 2 με Πίνακες και χάρτες (σσ. 55 εξ.) καθώς και μια βιβλιογραφία (σσ. 69 εξ.). Παρουσιάζω το βιβλίο αυτό ως δείγμα υπεύθυνης και γοητευτικής πληροφόρησης για την Μέση Εκπαίδευση, που αποβλέπει στην ανάδειξη της ιδιαίτερότητας μιας περιοχής, εξηγώντας και παρουσιάζοντας την τοπική πολιτιστική κληρονομιά, η οποία, στη συγκεκριμένη περίπτωση, συσχετίζεται και με τον αθλητισμό.

ΒΑΛΤΕΡ ΠΟΥΧΝΕΡ

ΑΝΘΟΥΛΑ Γ. ΧΟΤΖΑΚΟΓΛΟΥ

«Το θεματολόγιο του Κυπριακού Θεάτρου Σκιών και η παρουσία της Κύπρου στα έργα Ελλαδικών Καραγκιοζοπαικτών: Μια πρώτη προσέγγιση», *Κυπριακά Σπουδαί* ΞΣΤ', 2002 [Λευκωσία 2004], σσ. 213-246, 18 εικ.

ΦΩΤΗΣ ΝΙΚ. ΒΟΓΙΑΤΖΗΣ

«Το θέατρο σκιών στην Θεσσαλία (Μέρος δεύτερο – συνέχεια από το πρώτο τόμο – 1995)», *Γνώση και Γνώμη* ΙΘ, Καρδίτσα 2006, σσ.173-259, 130 εικ.

Το μέτωπο της επιστημονικής ενασχόλησης με το Θέατρο Σκιών φαίνεται πως αναθεομαίνεται εκ νέου και νέοι παίχτες μπαίνουν στο παιχνίδι. Μέτα τις αλληπάλληλες εργασίες του Κ. Γιαγκουλλή για τον κυπριακό Καραγκιοζή μια νέα μελετήτρια παρουσιάζει ένα πολύ καλά τεκμηριωμένο άρθρο για τη θεματολογία του κυπριακού θεάτρου σκιών (σσ. 213 εξ.) και για την παρουσία της Κύπρου στα έργα Ελλαδικών Καραγκιοζοπαικτών (σσ. 221 εξ.). Όπως επισημάνθηκε και παραπάνω, το κυπριακό θέατρο σκιών έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον και για πολλούς λόγους. Ο βετεράνος της θεατρικής ιστοριογραφίας της Θεσσαλίας, Φώτης Ν. Βογιατζής, παρουσιάζει μια συνέχεια της μονογραφίας του *Το θέατρο σκιών στη Θεσσαλία*, Καρδίτσα 1995, που κάλυπτε το χρονικό φάσμα 1881-1930, αλλά για ορισμένους καραγκιοζοπαίχτες επεκτεινόταν και πέρα από το χρονικό αυτό όριο. Η νέα αυτή δημοσίευση με τον υπότιτλο «Μέρος τρίτο: Νεότερα στοιχεία για το Θέατρο Σκιών στην Θεσσαλία» αποτελείται από τα εξής κεφάλαια: Κεφάλαιο δέκατο «Πρόσθετα ανέκδοτα στοιχεία για τους μεγάλους εκπροσώπους του Θεσσαλικού Θεάτρου Σκιών στα χρόνια 1900-1940» (σσ. 173 εξ.), κεφάλαιο ενδέκατο «Κάποιες προσθήκες για μεταπολεμικές παραστάσεις του Θεά-